Euroopan unionin rahoittama
NextGenerationEU

EU:n kriittisten raaka-aineiden asetuksen tarkoittaman yhteyspisteviranomaisen pilottihanke Pohjois-Suomen aluehallintovirastossa

Ympäristövaliokunta 28.11.2024
Ympäristöneuvos Laura Lindström
Pohjois-Suomen aluehallintovirasto, ympäristöluvat vastuualue

Aluehallintovirasto

Hankkeen tavoitteet ja toteutus

Euroopan unionin rahoittama NextGenerationEU

- Pohjois-Suomen aluehallintovirastossa on 1.9.2024 käynnistynyt täysin uuden tehtävän pilotointihanke, jossa on tavoitteena määritellä ja tunnistaa kriittisten raaka-aineiden asetuksessa säädetyn yhteyspisteviranomaisen tehtävät ja muotoilla tehtäviin toimintatavat sekä pilotoida toimintamallit käytännössä. Pilotoinnin myötä saadaan tietoa mm. siitä, miten eri prosesseja ja toimintamalleja olisi tarpeen jatkossa kehittää ja muuttaa sekä millaista resurssointia yhteyspisteviranomaisen tehtävä edellyttää uudessa virastossa. Hanke päättyy 31.12.2025.
- Ympäristöministeriö on myöntänyt rahoituksen hankkeeseen ja rahoituslähde on EU:n NextGenerationEU.
- Hanke jakautuu kolmeen eri vaiheeseen
  - 1. Valmistelu ennen yhteyspisteviranomaisen toiminnan aloittamista 1.9.2024 -> ***MENEILLÄÄN***
    - Valmisteilla yhteispisteviranomaisen eri tehtävien toimintamallien lisäksi mm. verkkosivut ja webinaari asetuksesta ja sen vaikutuksista toimivaltaisiin viranomaisiin
  - 2. Pilotointi ja kehittäminen yhteyspisteviranomaisen aloitettua toimintansa vuonna 2025 (24.2.2025?)
  - 3. Hankkeen päättäminen, loppuraportointi 31.12.2025 mennessä
- Hankkeessa tehdään tiivistä yhteistyötä mm. jo toimivan ***Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen uusiutuvan energian yhteyspisteviranomaisen*** (ns. RED II –direktiivi) ja ***Itä-Suomen aluehallintovirastolle esitettävän EU:n nettonollateollisuuden asetuksen mukaisen yhteispisteviranomaisen*** kanssa.
- Hanke on osa ympäristöministeriön yhden luukun palvelujen hanketta ja tukee yhden luukun palvelujen kehitystyötä. Hankkeessa osallistutaan myös uuden Lupa- ja valvontaviraston valmistelua varten käynnissä olevaan ympäristötoimialan toimintamallien ja prosessien kehittämiseen.

Haasteet

Euroopan unionin rahoittama
NextGenerationEU

- Tunnistetut haasteet pääosin EU-asetuksen tulkintaan ja sen soveltamiseen liittyviä
  - Lupaprosessit on järjestetty jäsenvaltioissa eri tavoin ja asetus kirjoitettu tietystä näkökulmasta (esim. YVA-menettelyn suhde ympäristölupaprosessiin)
  - Miten asetuksen säännöksiä sovelletaan niin, että vältytään ristiriidoilta kansallisen lainsäädännön kanssa, säädöshierarkia toki huomioiden
  - Asetuksessa säädettyjen velvollisuuksien täyttäminen mahdollisimman vähäisellä hallinnollisella taakalla
    - Asetuksen tarkoituksena helpottaa lupamenettelyä toiminnanharjoittajan näkökulmasta, joten ei liene tarkoituksenmukaista lisätä turhaan ylimääräisiä välivaiheita toiminnanharjoittajan eikä viranomaistenkaan suuntaan → viranomaisten tehtävien lisääminen käytännössä yleensä tarkoittaa käsittelyaikojen pidentymistä
    - Kuitenkin toimivaltaisten lupaviranomaisten joustava yhteistyö yhteispisteviranomaisen kanssa on olennaista, jotta yhteyspisteviranomainen voi toteuttaa mm. määräaikojen laskennan
  - ***Lupamenettelyn käsite asetuksessa:*** sisältyy kaikki kriittisiä raaka-aineita koskevan hankkeen ***rakentamista ja toteuttamista koskevat asiaankuuluvat luvat mukaan lukien rakennus-, kemikaali- ja liitäntäluvat sekä tarvittaessa ympäristöarvioinnit ja –luvat*** ja joka kattaa kaikki hakemukset ja menettelyt hakemuksen täydellisyyden tunnustamisesta siihen asti, kun yhteyspisteviranomainen antaa tiedoksi menettelyn tulosta koskevan kattavan päätöksen.
    - Kun puhutaan lupamenettelystä kriittisten raaka-aineiden asetuksen tarkoittamalla tavalla, puhutaan kaikista edellä mainituista menettelyistä. Määritelmä on laaja ja kattaa paljon erilaisia lupamenettelyjä ja yhteyspisteviranomaisen tehtävänä on mm. kokonaismääräajan seuraaminen, joka kohdistuu näihin kaikkiin menettelyihin.
    - Määräaikoihin pääsemiseen liittyy monia asioita, esim. miten, milloin, minkä laatuisina hankkeen toteuttaja laittaa eri menettelyt vireille. Onko aina edes mahdollista päästä määräaikoihin? Uusi kaivoshanke voi vaatia esim. YVA:n, kaivosluvan, kaivosturvallisuusluvan, vaarallisten kemikaalien käsittely- ja varastointiluvan, räjähteiden varastointiluvan, suurjännitejohdon rakentamisluvan, LSL:n mukaisia poikkeamislupia, muinaismuistolain mukaisia lupia, ympäristö- ja vesitalousluvan, rakentamislupia kunnasta…

Haasteet

- Nyt kysymyksessä olevan hallituksen esityksen mukaan ***strategisen hankkeen aseman saaneille hankkeille olisi annettava etusija*** ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaisten lupahakemusten käsittelyssä vihreän siirtymän hankkeiden tavoin. Nyt esitetty etusijasäännös on tarkoitettu pysyväksi. Käytännössä etusija tarkoittaa lupahakemuksen käsittelyä kiireellisenä lupaviranomaisessa kaikissa menettelyn vaiheissa. Lupaharkinnassa sovelletaan muutoin aineellisten säännösten osalta ympäristönsuojelulakia ja vesilakia, kuten vastaavissa lupamenettelyissä näiden lakien mukaisesti.
  - Statusta ovat hakeneet jo useat hankkeet ja useampi yhtiö on mm. mediassa ilmoittanut hakevansa myöhemmin statusta. → ***Etusijakäsittely edellyttää riittäviä resursseja valtion ympäristö- ja vesitalouslupaviranomaisille, jotta hakemukset saadaan käsiteltyä tavoiteaikataulussa ja niiden käsittely ei viivästytä muiden hakemusten käsittelyä***

- Yhteyspisteviranomainen = sama virasto kuin alueellinen lupaviranomainen (jatkossa valtakunnallinen, LVV)
  - Lupamenettelyn puolueettomuus ja riippumattomuus säilytettävä

Kiitos!

Euroopan unionin rahoittama
NextGenerationEU

Kriittisten raaka-aineiden yhteyspisteviranomaistehtävää koskevissa kysymyksissä Pohjois-Suomen aluehallintoviraston ympäristöluvat vastuualueella vastaavat:

Juho-Pekka Honkanen, ympäristöylitarkastaja

juho-pekka.honkanen@avi.fi

p. 0295 017 669

Laura Lindström, ympäristöneuvos

laura.lindstrom@avi.fi

p. 0295 017 672

Verkkosivut tulossa myöhemmin aluehallintoviraston verkkosivuille.

Aluehallintovirasto

Aluehallintovirasto